



# Zărandul

ORGAN INDEPENDENT — CULTURAL, ECONOMIC ȘI DE INFORMAȚII — DIN VALEA CRIȘULUI ALB.

APARE SUB CONDUCEREA COMITETULUI:

C. SPOREA, dir. școlii Normale Deva,  
I. INDREI protopopul Zărandului,  
V. PETRESCU-LIVADEA, inginer de Mine Brad,  
I. SÂNTINBREANU, învățător fost rev. școlar.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:  
BRAD.

ABONAMENTE: 80 lei anual, 6 luni 40 lei.  
Instituțiuni și bănci . . . . . 150 lei.  
Muncitorii minieri . . . . . 50 lei.

APARE ÎN FIECARE JOI

REDACTOR RESPONSABIL:  
G. E. CAMBER

## De ziua Eroilor

— Ziua Eroilor — ziua acelor duși dintre noi în sgomotul infernal și groaznic al obuzelor; ziua acelor pieriți pe câmpurile de luptă pentru un **ideal**.

Ziua Eroilor — ziua înălțării sufletelor la cer a acelor, cari au adus pe Altarul Patrie — supremul ideal — ofranda cea mai frumoasă: viața lor.

Ce nimerit e aleasă ziua „Inălțării Domnului“ pentru preamărirea Eroilor... Ce simbol... Și 'ntr'un caz, și 'ntr'altul, este ridicarea în sferile senine ale Impărăției lui D-zeu a tuturor sufletelor, care aici pe pământ s'au jertfit pentru alții...

Mântuitorul a suferit chinurile răstignirii, pentru mântuirea omenirii; Eroii au suferit chinurile nesfârșite ale războiului, pentruca, cei cari au rămas, să poată fi fericiți...

...Câtă abnegație, câtă lăpădare de sine la acești oameni, ca toată ființa lor să se concentreze într'o singură idee: **să moară pentru binele altora...**

...Să le fi fost grea această hotărâre?... **Da... și Nu...** Da! pentrucă ei apucaseră pe un drum greu, în care trebuia să se hotărască cu toată convingerea pentru a trece din această lume în alta.

Acest drum le-a fost... drumul spre Golgota... Dar **idealul** — steaua lor călăuzitoare — le-a luminat acest drum... pânăce sufletele lor s'au putut împăca cu ideea morții... Din acest moment apoi moartea nu le-a mai fost o greutate...

Din acest moment ei n'au mai simțit, n'au mai avut inimă, să mai poată simți... Li se impietrise... Și-atunci cu hotărâre extremă și cu resemnare de mucenici, au îndurat foamea, s'au lăsat sfârșiți de oboseală și când moartea li se arăta, s'au luat la luptă cu ea... deși știau, că au să cadă învinși...

...In căderea lor ei nu s'au plâns că moartea le-a răpit **viața**, lăsând trupurile lor risipite prin șanțuri, prin ogoare, pe marginea drumurilor, acolo, unde li se sleise și ultimul strop de viață... Ei nu s'au plâns, că au trecut în neant fără lacrimi și lumină la căpătâiu, fără însoțire de glas de clopot și o „vecinică pomenire“ și fără ca măcar o modestă cruce să arate locul lor de odihnă...

...Moartea lor a fost **senină**: era moartea **dorită și așteptată** — în mod conștient — pentru un **viitor mai bun...** pentru urmași... Iată de ce, **acești oameni**, au încetat să mai fie oameni; ei au ieșit din șirul mu-  
(Continuarea în pag. II-a).

## Iarăși revizionismul

Neastâmpărății noștri vecini dela granița apuseană, văzând, că încercările unei revizuiri a tratatelor pe motive politice au dat greș, încearcă de data aceasta o diversiune economică spre a putea opăci vigilența statelor interesate.

Tactica urmată de ei este ca nici o propunere de revizuire la conferința de pace dela Geneva să nu fie pusă în discuție direct de ei, ci așază statele mari ca să vorbească acestea, iar ei stând la pândă să poată trage folos. Astfel instituirea unui directorat al marilor puteri cu scopul de revizuire, a fost propusă de Italia și Anglia.

De data asta este angajată să vorbească America. Aceasta susține că nu se poate ajunge la un acord de desarmare înainte de a se aranja chestiunile economice, iar acestea cer revizuirea tratatelor.

Dar aceasta este o concluzie tendențioasă. Este adevărat că dela războiu încoace s'a dat o luptă economică de exterminare între toate statele de pe glob. Războiul vamal declarat între state a provocat criza grozavă economică din zilele noastre, care nu se va termina decât odată cu devalorizarea frontierelor  
(Continuarea în pag. II-a).

## Ne mor copiii! Ne slăbește neamul! Să pornim spre izbăvirea lui!

(Continuare).

La hrănirea copiilor trebuie să se pună preț pe cumpătare. Măncarea prea abundentă dilată stomacul, provocând diferite boale de stomac.

In general se constată cu regret că țărani nu se hrănesc cu mâncări substanțiale (hrănitore). Pâinea de porumb este sănătoasă dacă porumbul este bine copt și uscat. Mămăliga în sine e puțin hrănitore, dacă nu se mănă cu lapte sau brânză. Porumbul necopt conține un fel de otravă care e germenul boalei înfricoșate numită pelagră.

Pe noapte nu e sănătoasă pâinea moale.

Pentru copii sunt bune și legumele (salată, ceapă verde, fasole verde, etc.) căci unele conțin fier, altele var, care e necesar la formarea și întărirea oaselor, iar altele, cum sunt cartofii și fasolea conțin albumină. Firește, la acestea puterea hrănitore crește, dacă sunt gătită cu unsoare smântână, ouă, etc.

In cursul mâncării copiii trebuie obișnuiți să nu vorbească, căci ușor se pot îneca. Copilul în cursul zilei se joacă mult; el umblă cu nisip, noroi și alte obiecte murdare, cari sunt încărcate cu microbi. Pentru a-i păzi de boalele ce le pot provoca acele ființe mărunte, e foarte folositor ca copiii să se spele pe mâini atât înainte, cât și după mâncare. Înainte de mâncare spălatul mâinilor este absolut indispensabil.

Să păzim copiii de fructele necoapte căci sunt nesănătoase. Chiar dacă nu ar fi așa, e păcat să fie stricate înainte de vreme. Altfel fructele coapte sunt foarte sănătoase. Merele de exemplu conțin un fel de acid, care ajută la mistuire.

Prunele sunt bune și uscate. Înainte de a da copiilor fructe trebuie spălate, căci pe ele se așază un strat de praf și cu el o mulțime de microbi, cari pot provoca diferite boale. Păcătuște țărani care schimbă prunele în otrava numită țuică.

Face un păcat de neiertat acel țaran care își vinde laptele, brânza, smântâna cașul și untul, hrănindu-se cu mâncări puțin hrănitore, ca varză, ceapă, cartofi, etc. Să vândă ce îi întreține peste necesitățile casei.

Mâncările prea sărate, pipărate sau papricate nu sunt sănătoase pentru copii, căci le atacă nervii. Asemenea nu e bună carnea prea multă, mai ales cea de vită. Noroc că țărani nu consumă carne de vită, decât în zile mari. Carnea de pasări (de cari țărani pot să crească cât mai multe) este ușoară la mistuit și hrănitore, deci foarte sănătoasă. Carnea de porc este hrănitore, dar grea la mistuit, prin urmare pentru copii nu e sănătoasă, mai ales seara. Această carne nu e bună consumată papricată sau afumată, dacă nu e fiartă sau friptă bine, căci în carnea de porc trăește tenia solium (pantlica) care ajunsă în stomacul omului, se desvoaltă și produce boale de stomac foarte grave. Atât capul cât și ouăle parazitului nu pier decât la temperatură (căldură) mare.

Mâncările să nu se pregătească în vase de aramă sau fier ruginite, căci rugina este adevărată otravă. S'au văzut cazuri când au murit otrăviți de rugina aramei, — numită cocleală — familii întregi. Sunt bune vasele de tinichea smălțuite, firește cu condiția dacă sunt curate.

Copiii nu trebuie lăsați să devină alegători în mâncări. Orice mâncare e bună dacă este gătită cum se cade și dacă se pregătește cu smântână, ouă, unsoare, etc. deci cu substanțe hrănitore.

Apa cu care se gătesc bucatele trebuie să fie curată, luată din fântână acoperită sau dela izvor. Apa de râu sau bălți, etc. nu e sănătoasă. In apa care conține var bucatele nu se fierb bine.

După mâncare copiii trebuie să facă mișcare cât mai multă, căci mișcarea ajută mistuirea. Este un obicei rău a dormi după mâncare, căci stomacul nu poate funcționa normal, fapt ce aduce cu sine tulburări de mistuire, cari — cu timpul — pot să devină primejdioase.

Aceste reguli nu sunt greu de respectat, cum s'ar părea. Obișnuința îl face pe om să le respecte, chiar dacă nu ar voi. Să încerce frații țărani români a-și hrăni copii după regulile arătate în aceste două articole și vor avea fericirea să-și vadă gîngășele odrasle sănătoase, vor avea copii plini de viață, cu un organism puternic, capabil de a rezista diferitelor boale.

Hossu Longin Pompeiu  
dir. șc. Orșova.

## De ziua Eroilor

(Continuare din pag. 1-a).

ritorilor de rând și s'au ridicat la înălțimea Eroilor... așa după cum îi concepe filozoful Carlyle.

Morții — Eroii nu ne-au cerut și nu ne cer nici lacrimi nici recunoștință pentru fapta lor.

Cântecele și plângerile noastre de amintire, precum și cântecele de biruință pentru cei duși dintre noi, ei ne spun, să le împletim în

**Imnul eternei lor liniști, căci**

„De nu-ți cer lacrimi bieții morți,

Au drept să-ți ceară pace...“

...Dar noi știm, că **cei vii** pomenesc pe **cei morți**, pentru că: Morții trăiesc prin vii, iar **viii** arată **vrednicia celor morți**... Aceasta e o datorie, ce se perpetuează, din neam în neam, pe care au statornicit-o de altcum **muritorii** „dintru însuș începutul gândului despre moarte“.

De aceea, ca o datorie sfântă, cu drag ne aducem aminte azi de Eroii noștri, de sufletele tuturor acelor, cari jertfindu-se pe Altarul Patriei, au trecut „dela moarte... la viață“. Și smeriți îngenunchiem înaintea **maiestății** acelor, cari au căzut la Olt, la Jiu, la Mărășești, Cașin, la Tisa și Oituz și au presărat toate râpele, văile și colțurile țării cu trupurile lor... Pe acești Eroii, în aureola Sfinților, îi admirăm... dar... nu-i plângem... Urmăm sfatul dulce și înțelept al Sufletului nobil, care e Regina Maria. Ea zice: „Nu vărsați lacrimi pe mormintele Eroilor, ci mai curând slăviți-i în cântece așa, ca faima numelui lor să rămână **un ecou prin legenda veacurilor**“.

...Nu-i plângem, pentru că... „noi n'avem morți de plâns“. Pentru **Neam**, pentru **Credință**, pentru **Dreptate** și **Adevăr** nimenea nu moare, nici nu cade, ci se **înălță**... Și-atunci... de ce să împuținăm viața noastră prin plânsul continuu, când **chiamarea** ne e, ca să **împlinim** testamentul celor plecați în Nirvana?

...Din lumea lor, ei ne îndeamnă să **luptăm**, ca jertfa lor să nu fie zadarnică. Ei ne îndeamnă să **muncim**, ca jertfa lor de sânge, să aducă roadă în viitor, roadă vrednică cu **viața cea nouă**, creată prin moartea lor. Ei ne îndeamnă la **iubire frățească**. Testamentul lor ne poruncește: „**să le urmăm credința**“, când Patria va cere și dela noi tributul de sânge și jertfa de sine pe Altarul ei...

Deci: Să fim vrednici de jertfa Eroilor noștri.

Să ne curățim simțirile și să ne cuminecăm, zi de zi, din **Duhul** lor de jertfă, îngrijind de **buna rodire** a sângelui lor...

Atunci vom da dovada cea mai bună, că știm, să cinștim amintirea după vrednicie.  
**Neamțu prof.**

## Iarăși revizionismul

(Continuare din pag. 1-a).

din punct de vedere economic. Deci America să nu se gândească imediat la rectificarea frontierelor spre a ajunge la un aranjament, ci să înceteze războiul economic, care istovește de atâția ani de zile forțele și avutul tuturor țărilor.

Să se deschidă largi porțile vamale zăvorâte de atâția ani de zile cu taxe vamale insuportabile. Să se lase mai liberă circulația mărfurilor de prima necesitate ca să poată respira statele, care sânt pe pragul pierzării din cauza constrângerilor vamale prea exigente. Să ia aminte atât America cât și Ungaria la vorbele înțelepte ale ministrului nostru de externe: „**Politica economică a Micii Înțelegeri nu va fi îndreptată nici odată**

**împotriva unui alt stat și în special în contra Ungariei, cu care toate statele Micii Înțelegeri sunt dornice să încheie acorduri economice satisfăcătoare pentru toate părțile interesate**“. Dar atât și nici un pas mai departe. Cine vede rezolvarea crizei economice prin rectificarea de granițe politice are în cuget idei subversive care nu-i pot fi satisfăcute.

Stimați vecini și aliați nu încercați rectificări de frontiere, să nu pierdeți și avantajele economice de care v'ați putea bucura, dacă veți ști să vi le procurați printr'o tactică de sagacitate politică.

C. S.

## II. In slujba altei credințe.

## Suportă muntele cultura de cereale? Nu

De: Traian Mager, prof.

Neamul românesc, până ieri, a dus o viață patriarhală prin cele nesfârșite păduri. Munteanul din Zărand, ca și frații săi dela câmpie, s'a trudit din greu ca fiecare — singur în gospodăria sa individuală, — să-și producă totul, dela locuință și hrană până la îmbrăcăminte și uneltele necesare. Și, cum în ultima sută de ani, populația s'a înmulțit în mod prodigios — în regiunea Hălmeagului dela 9436 suflete câte s'au numărat în anul 1834, la 20311 în 1930 — sporul considerabil ne mai putându-se hrăni pe văile înguste, a dat asalt asupra codrilor străvechi, despuind treptat muntele de pavăza sa naturală, pentru nevoile pășunatului și ale unei sărăcicioase culturi de cereale. Astfel, pe culmile prelungite ale Bihării, bogat împădurite în trecut, se întinde azi ca și pecinginea, aițarea hâdoasă a sterilelor, mereu adâncite și lărgite de furia torențelor. În această situație critică i-a ajuns pe muntenii noștri convulsiiunile crizei economice de azi.

În condițiile date, glia strămoșească nu mai poate fi salvată decât prin **reglementarea agriculturii**, unica soluție eficace pentru combaterea degradării munților. Țara noastră are destule câmpii bogate în lanuri de grâu, cari au încetat de a mai fi singurele producă-

<sup>1)</sup> Datele anului 1834 sunt luate din „**Tabela Norodului**“ din protopresbiteratul Hălmeagului, datată în Hălmeagiu la 31 Dec. 1834 și iscălită de Nicolae Adamoviciu protopresbiterul Hălmeagului. Statistica cuprinde date pentru întreg protopopiatul, deci și pentru celelalte comune aparținătoare azi jud. Hunedoara. Actul, o adnexă fără număr, se găsește în arhiva Consistorului ort. rom. din Arad, în dosarul anului 1834.

toare de aur. În schimb, tot mai puține sunt pădurile în lumea întreagă, iar consumul fructelor și al cărnii, se ridică an de an. În acest timp, progresul uimitor al tehnicii a realizat o nebănuit de intensă circulație a bunurilor nu numai în interiorul unităților geografice mai restrânse, ci și dela un continent la altul. Ne mai amintind pădurile și bogăția zootehnică a acestei regiuni, Zărandul este cunoscut din vechime ca patria fericită a pomului. Și, pentru o măjă metrică de fructe dela munte, totdeauna s'a găsit alta de grâu în câmpie, uneori și mai mult decât atâta. Un pom de aici, soiul indigen asigură dintr'o singură recoltă 500—600 kg. mere, crescând și la o margine de răpă, într'un gard, fără să ceară altă îngrijire, decât puțină gunoie și scormonitul pământului din când în când. Omidele și celelalte insecte vătămătoare, cari fac imposibilă cultura pomului la câmpie, nu se cunosc în această regiune, ceace-i denotă și mai evident calitatea de regiune proprie pomăritului.

Atunci ne întrebăm — cred cu legitimitate indignare —: pentruce acești munteni mai poartă tăciunile sub poala pădurii, scociorând apoi cu tărâncopul la rădăcinile copacului pentru o mize abiră cultură de cereale care abia rodește 4—5 semințe și adeseori nu aduce nici semința îngropată; când aceleași suprafețe ocupate de culturi aderente, — pometurile și fânețele artificiale — îi pot asigura o rentabilitate înzecită, cu mai puțină cheltuielă de energie?

(Continuarea în pag. 3-a).

## In slujba adevărată

de: N. Potapenko

trad. de dr. DUSCIAN

dare de seamă de Diaconul Gr. Popescu

(Continuare).

Sosi Paștele. În ziua întâi se făcu slujba frumoasă. La biserică lume multă de numai încăpea. Venise și doctorul și proprietăreasa. După terminarea serviciului divin, poporul primind binecuvântarea și anafora, eșiră din biserică și se așezară pe două rânduri afară, la eșire. Nu se știa ce gând au. Proprietăreasa și doctorul așteptau în biserică pe părintele Chiril ca să-și lase odăjdiiile. Eși din altar, dete mâna cu proprietăreasa și cu doctorul și când să iasă afară din biserică, rămase uimiți, văzând norodul așezat pe două rânduri și dintre ei eșind un țaran înalt, dar bătrân, cu o barbă albă ca zăpada, cu ochii mici, adus puțin de spate, rezemat pe un toiag și ținând palmele încrucișate, care începu a vorbi cu o voce emeționantă, dar puternică: „Părinte și d-voastră toți boerii, noștri, Dumnezeu V'a trimis nouă, dar sărăcia noastră nu ne dă puțința să vă plătim! Dar ce simțim noi, uite să vă spuie lumea aceasta întreagă, ce simțim noi! Un lucru vă spun că așa „părinte“ și

așa nu cred să mai fi fost pe pământul acesta și nu cred că are să mai fie. Iată ce simțim noi! Bătrânul ridică mâna și-și șterse cu mâneca cămășei rupte, lacrimile ce-i picurau pe față. Proprietăreasa și doctorul rămase sguđuți de această scenă. Chiril dîmpotrivă, simțea în pieptul lui născându-se isvoare noi de bărbăție și energie. El le răspunse: „Prietenii mei ascultați, Dumnezeu ne-a pedepsit pentru greșalele noastre... O nenorocire ca aceasta mai poate veni și iar are să ne găsească în nevoi. De aceea ascultați-mă pe mine, acum când sufletele vă sunt curățite de umilînță; dați-mi jurământul că nu veți bea niciodată, câștigul vostru, ca banii cari îi dați pe beutură, îi veți pune în casa obștei pentru ajutorul aproapelui nostru — în zile negre“.

Toți, într'un glas, făgăduiră solemn în fața bisericii, că îi vor da ascultare la orișice și întotdeauna. Acum putea zice că e stăpânul sufleteș al mulțimei aceștia, câștigase inimile tuturor. Cu cea mai sinceră și mai curată dragoste îl înconjurau sătenii, pentru că au văzut în Chiril pe adevăratul lor „părinte“. Calea i se ușurase; de acum înainte va putea lucra mai spornic. Și se gândea părintele Chiril la case de ajutor, cu cari va îmbunătăți gospo-

dăria satului, la școala de adulți și la câte alte nevoi, care așteptau îndreptare.

Astfel, scriitorul rus Potapenko, în scrierea sa „In slujba adevărată“, ne dă într'un stil simplu și curgător, exemplu unui tânăr absolvent al Academiei, bine pregătit pentru apostolatul preoției, cu dragoste și cu mult dor de muncă în cariera ce și-a ales-o. Intrat în preoție, muncește stăruitor pentru împlinirea datoriei sale, știe a se folosi de toate împrejurările și de oamenii buni pentru a veni în ajutorul sătenilor. Înălătură obiceiurile vechi, nepotrivite cu misiunea preoțească, se strecoară printre toate pedicile și neajunsurile ce fatal trebuie s'o întâmpine, cel ce caută a desființa răul sub orice formă și a face ca binele să-i gă loc; stabilește cea mai armonioasă dragoste între el și popor și bucurându-se în cele din urmă, văzând fructul ostenețelor sale. Citind această cărticică, fugeam mereu cu mintea la satele noastre, din cari multe sunt ca Lugovo, ai căror locuitori simțesc nevoia, chiamă și așteaptă să le vie câte un „părinte Chiril“, care să-i vindece de tifosul sărăciei și de seceta neștiinței. Și dacă la auzul conștiinței voastre începe a ajunge glasul chemării lor, atunci pregătiți-vă să le faceți „slujba adevărată“.

(Sfârșit).

◆◆◆◆

Concluziunile trase din cercetările noastre antropogeografice ne arată în mod îndubidabil că într'un nou plan economic, Zărandului îi revine exclusiv: silvicultura, pomicultura și creșterea vitelor condiționată de ameliorarea pășunilor și de cultura nutrețelor artificiale, care va trebui să ocupe în întregime terenurile agriculturii propriu zise de azi?

În epoca noastră de scăzut moral cetățenesc, zadarnice sunt legiferările, câtă vreme n'a fost cucerită în prealabil opinia publică pentru ideile reformatoare, mai vârtos atunci, când aceste ating interesele materiale imediate ale individului nevoiaș.

## Rubrica muncitorului

### Muncitori :

#### Întăriți Sindicatele naționale

Conceptia **comunistă** (sau marxistă, numire care derivă dela Karl Marx, un evreu sclintit la minte, care a lansat pentru prima oră această idee prin scrierile sale) consideră lucrătorul asemenea unei mașini, fără suflet și fără personalitate, o simplă piesă, fără viață, în mecanismul colectiv.

În regimul comunist deci, omul nu mai reprezintă nimic, nefiindu-i permis nici măcar să gândească cum vrea și cum poate, nici să se miște, să vorbească, să se poarte și să creieze în diferite domenii de activitate omenească, așa cum l-a lăsat Dumnezeu și cum s'a ormat fiecare cu educația și cultura primită în familie, școală și societate. — **Comunismul (maximul) tinde să distrugă sufletele și rațiunea oamenilor, pentru, ca astfel conducătorii și propăvăuitorii acestei idei sclintite și acestei tentative nebune de a disruga ființa unamă, să poată reduce pe fiecare om numai la două brațe, cari să se miște și să lucreze automat, exclusiv în folosul lor, adică în folsoul acestor conducători de turme omenești.**

Comunismul (marxismul) nu a ajuns deci la altceva decât la luptă de clase sociale și la materialismul cel mai feroce și mai excesiv în folosul câtorva profitori.

Tocmai din cauza acestei tentative de acaparare a averilor, dusă la limită, în dauna spiritului omenească, asistăm astăzi la **prăbușirea concepției materialiste**, care se pare că domină viața modernă și prin aceasta vedem și **sfărămarea comunismului (marxismului)**

În adevăr, după ce în Italia s'a ridicat la timp salvatorul ei Mussolini, care a curățat țara sa de Comuniști, reducând-o la liniște și prosperitate, acum asistăm la reacționarea nemai pomenit de dărză din Germania, una din țările cele mai culte și mai puternice din lume, reacțiune pornită de Cancelarul Adolf Hitler, în fața căruia, pentru însănoșirea tuturor claselor sociale și a situației economice din Germania, nimic nu-i poate sta în cale.

Acum a venit acolo și rândul muncitorilor, ca Hitler să se ocupe și de soarta lor, și iată că în adevăr toate zările ne aduc vestea dela Berlin, că guvernul german a decis să mențină numai Sindicatele naționale ale muncitorilor, luând însă cele mai drastice măsuri în contra Sindicatelor Socialiste — Comuniste

(marxiste), cari până acum au înșelat muncitorimea cu făgădueli dașarte, iar pe conducătorii acestor Sindicate bolșovice, defraudatorii banilor muncitorilor, i-a arestat, urmând să fie judecați și condamnați.

Îmi permit să reproduc textual din ziare următoarea știre din Berlin, dată de agenția „Rador“ : „Astăzi dimineață 12 Mai a. c, s'a început, printr'o intervenție rapidă și energică, îndreptată în contra Sindicatelor Socialiste — Comuniste a muncitorilor, acțiunea pentru eliberarea clasei muncitorești de sub tutela Sindicalismului marxist.

Toate edificiile, localurile și băncile sindicaliste au fost ocupate de poliția auxiliară. — S'a luat măsuri în contra funcționarilor

conducători marxșiști, cari au lucrat mai mult pentru interesul lor propriu, decât pentru interesele muncitorilor.

Dintre aceștia, au fost arestați 50, printre care sunt 12 funcționari conducători de sindicate, precum și 28 de președinți ai asociațiilor afiliate sindicatelor marxiste. — Printre aceștia din urmă, sunt câțiva redactori marxșiști și mai mulți membri ai personalului conducător al băncilor muncitorești bolșevice...“

Muncitorimea română să ia aminte și întărindu-și Sindicatele naționale, să nu se lese târâtă pe căile greșite, arătate de dușmanii neamului !

Dimitrie Zapan  
advocat — Brad.

## Bogății

(Continuare).

Munca omului miner este grea, dar relativ e bine remunerată de Societate.

Un lucrător bun capătă între 2000—3000 lei pe lună. În sărbători e liber, iar ziua de lucru e de 8 ore. Pentru înlesnirea traiului vieții, Societatea „Mica“, și-a organizat Consumuri, unde lucrătorul găsește cu preț de cost tot ce-i trebuie pentru hrană și îmbrăcăminte. Un gest laudabil, — din partea Societății, ferindu-i sub forma aceasta de a nu fi exploatat de comercianți, mai ales de comercianții jidovi, doritori de câștiguri mari, și cari nici aici nu lipsesc.

Având o instalație, care ar putea rivaliza cu cea din California sau din Africa de sud, Societatea „Mica“, an de an achiziționează noi perimetre de concesiune și permise de exploatare. (Are acum peste 2250 Ha.)

Aurul extras anual variază între 2200—2500 kgr. ceiace ar valora 250 milioane lei.

#### Cum se scoate aurul

„Minereul este transportat prin galeriile subterane cu ajutorul tracțiunii electrice la suprafață, iar de aici cu ajutorul funicularului la uzina de ștampare din Gurabarza.

Fabrica pentru extracția aurului se compune din treizeci de garnituri de câte 5 ștampuri, care pisează minereul până la mărimea nisipului. Din minereul astfel pregătit se extrage aurul prin amalgamare.

„Mica“ mai are și alte două instalațiuni de ștampare, una la Stănița și alta la Băița“. (Monogr. jud. Huned.).

Argint se exploata înainte de războiu la Baia de Criș și Tebea.

Tot la Tebea sunt cărbuni de calitate lignitului cu o putere calorică de 4500 calorii, exploatați de Societatea „Mica“. Cărbunii sunt transportați dela Tebea de un funicular până la Brad

## Din Valea Crișului Alb

(7 km.), iar de aici la Gurabarza de trenul industrtal al Societății.

La Săcărâmb se găsește aur. Exploatarea o face Statul.

Zăcămintele de pirită se găsesc la Căzânești, Vața de jos, Ciungani, și Prihodiște.

Cupru se găsește la Blăjeni și Căzânești; la Hărțăgani opal, iar la Birtin aramă.

Calcarul, care alcătuește o parte din colinele comunei Vața de jos, e ars în cuptoare și întrebuințat la fabricarea varului.

Tot la Vața de jos este important să amintim de izvoarele minerale, o altă bogăție a subsolului din această regiune, cari dau naștere la stațiunea balneară cu numele comunei de mai sus.

**Agricultura.** O agricultură propriu zisă, am putea spune că se face numai pe lunca Crișului Alb; restul ținutului fiind muntos nu prea e prielnic creșterii semănăturilor.

Totuș, cucuruzul — mărunt la bob — se seamănă până sus la munți pe terenurile îngrășate din abundență cu bălegar. Dar din cauza temperaturii ridicate boabele nu se coc bine, ceiace determină pe localnici ca după culesul lui să-l usuce în cuptoare. (De obicei după ce s'a copt pâinea, și se scoate din cuptor, se pune cucuruzul la uscat).

Pe lunca Crișului se mai seamănă cartofi, grâu, orz, secară, cânepă și in. Nici grădinile de zarzavat nu lipsesc. Dar mai toate sunt conduse de bulgari, care câștigă frumoși bani de pe urma acestei bănoase ocupațiuni, și pe care — toamna — îi duc în țara lor.

**Pădurile.** Codrii nesfârșiți de fag și de stejar, ce formează îmbrăcăminte munților zărândeni și bihoreni, constituie încă o bogăție de mare valoare pentru economia țării noastre. Păcat

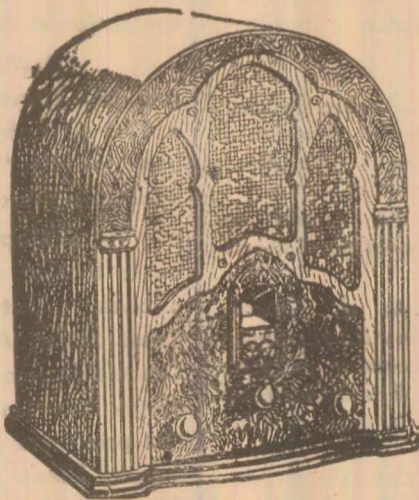
(Continuarea în pag. IV.)

## Cunoașteți noul RADIO RCA în miniatură?

Superhetero-  
dynă R. 28  
cu vorbitor  
electrodinamic

incorporat

La preț foarte efitin, randamentul și selectivitatea acestui minunat aparat întrece cu mult celelalte aparate de 3 ori mai mari și mai scumpe.



cu 5 lămpi

**RCA  
Sextode.**

Cereți prospecte  
și demonstrațiuni  
gratuite  
Reprezentanța  
pentru județul  
Hunedoara:

RCA

MAX GODEL, DEVA (Palatul Decebal)

(3-1)

Articole tehnice și Radio.

Fotografii, mărimi artistice,

diapositive, lucrări pentru  
amatori se execută la

**Foto Fortuna**

**E. AUER**

Brad.

6-6

Se primește ucenic sau ucenică din  
familie bună.

însă că nici până astăzi nu se face o exploatare mai rațională a pădurilor.

Și ce mare importanță au pădurile „mai ales în țara noastră și mai cu seamă la munte, ele sunt absolut indispensabile pentru menținerea productivității solului în special, și a regulării apelor și a climei în general“ (K)

**Creșterea vitelor**, este o ocupațiune principală a celor mai mulți locuitori din ținutul Zărandului.

Pășunile și fânețele de prin munți și dealuri, hrănesc oile, caprele și vitele cornute, care constituie cel mai însemnat izvor de câștig al moșului crișan, fie prin valoarea ce se capătă din vânzarea lor, fie în special din vânzarea produselor lor, ca lapte, unt, brânză etc.

Rassa cea mai răspândită la cornute este pințgau.

Porcii fiind de rasă bună sunt vestiți în tot județul.

Caprele sunt în număr mult mai mare ca celelalte vite, deoarece este un animal al cărui întreținere costă foarte puțin. Dealtcum este animalul cel mai potrivit pentru cei ce n'au pământ nici mijloace să întrețină alte animale mari, pretențioase cum ar fi vaca, oaia și a.

**Pomii.** În „Țara Zărandului“ se cultivă și pomi fructiferi.

Prunul este cel mai răspândit. Din fructele lui localnicii fierb țuică, băutura mult căutată de ei.

Merele, perele, cireșele, nucile și piersecile, deși mai rari, (variază dela comună la comună) nu lipsesc nici aici. Sunt vestite merele de Bulzești foarte bune de păstrat pesre iarnă. Cireșele mari sunt căutate și plătite cu preț bun de cumpărătorii de pe piața Aradului, Devei etc.

G. E. C.

## Informațiuni

— La adunarea generală a Soc.

„Mica“ ce s'a ținut *Duminică 14 Mai, a. c.* dl Octavian Goga, fost ministru, a fost ales președintele Soc. Anon. Rom. Mineră „Mica“, în locul devenit vacant prin moartea regretatului general Coandă.

— Reuniune ortodoxă a femeilor române, din Baia de Criș, a serbat „Ziua mamei“ în 14 Mai c.

După săvârșirea serviciului divin de preotul N. Florea, a urmat programul serbării.

În termeni calzi și plini de duioșie a vorbit despre „mamă“ — d-na Lia dr. Rîșcuția, vicepreședinta Reuniunii.

Preotul N. Florea, a cetit din carte „Pildele lui Solomon“ — și a predat în stil popular o istorisire: „Din viața lui Iisus și tâlharul“, după C. Vissarion. Sămânța învățăturii lui Iisus, predată în forma aceasta, a impresionat mult, străbătând la inimile auditorilor. Au recitat poezii: eleva Viorica Băca: „Mama“, cu o accentuare bine simțită; Gudiu, O. Duma, Liviu Ivan și V. Băca.

Serbarea se încheie cu instructiva conferință a d. dr. S. Rîșcuția, despre „Îngrijirea copiilor mici“.

— Patronul liceului „Avram Iancu“. In ziua de 21 Mai, c. — Sfinții Constantin și Elena — liceul Avram Iancu, — din Brad, și-a serbat patronul.

După serviciul divin, s'a oficiat un parastas pentru binefăcătorii și profesorii morți, ai liceului.

A urmat apoi conferința d. Ciocan, dir. liceului, care cu verbul său cald și colorat, trece prin fața conștiinței auditorului crâmpec din luptele ce s'au dus odinioară de intelectualii Zărandeni, pentru înființarea liceului ortodox român din Brad.

S'au recitat poezii și s'au cântat cântece. Producția artistică își merită toate laudele.

— Ziua mamei. Sărbătoarea mamei, aduce duioșie în sufletele ori cărui muritor. Această ființă, care se devotează cu trup și suflet creșterii micilor vlăstare omenești, merită să aibă o zi, în care să fie proslăvită.

Sărbătoarea în care se cinstește mama, la orașe este prețuită și serbată cu fast, însă la sate abia a pătruns, doar ici, colo.

Acest fapt mă face, să înselez și să relev frumoasa serbare de ziua mamei. dată în com. Mihăleni (Duminec, 14 Mai), din inițiativa și sub conducerea d-nelor M. Popovici, președinta reuniunii femeilor din această comună și învățătoarei M. Blăgăilă; la care a luat parte toți locuitorii comunei, (ne lipsind dela serbare nici o femeie).

A vorbit despre aceasta zi dl preot M. Popovici, care a ținut o cuvântare bine documentată și presărată de exemple localnice (regionale) și reale, și I. Blăgăilă care a slăvit pe aceea care a fost cântată duioși și cu emoție de către poeți și scriitori, adică „mama“.

Programul compus din poezii, povești și cântece cu „mama“ a fost impecabil executat de elevii școlii, sub conducerea dnei inv. M. Blăgăilă.

Am înseilat această serbare sătenească aci cu credință că va servi ca imbold. Și în felul acesta, în cel mai apropiat viitor, să fie o sărbătoare generalizată și sărbătorită pe tot întinsul țării Zărandului.

I. Blăgăilă.

Cât prețuiesc învățătorii! —

Aninoasa. Dornici de ași cunoaște țara elevii din clasele d-lor învățători: Vasile Ciobotaru, Ioan Trifan și Ioan Călin, au pregătit un ales program, ce se desfășoară în seara zilei de 20 Mai a. c. în sala Cazinoului din localitate.

Acest festival artistic — literar urmat de dans e mult așteptat de onor. public din loc și tot adată sprijinit prin faptul că pentru prima dată copiii lor trec hotarele comunei și al altor județe pentru a vizita Mrea Curtea de Argeș, unde se află adormiți în somnul de veci neuitații eroi ai neamului. Intinerarul: Aninoasa, Surduc, Tg. Jiu, Mrea Horezu, Govora, Ocelele Mari, Mrea Curte de Argeș, inapoi prin trecătoarea Turnu Roșu s. m. d.

— Vaccinarea vitelor — In Comuna Valea Brad, vitele suferind de antrax, la propunerea d. Eugen Pasztor, medicul veterinar, al plasei Brad, camera de Agricultură — Deva, a acordat 3500 lei, costul vaccinului.

Deci vaccinarea vitelor se va face în mod gratuit.

— Un cerc cultural. In ziua de 17 Mai a. c. cercul cultural, „Ion Creangă“, a ținut o a treia ședință culturală în comuna Buceș.

Cercul s'a deschis în prezența tuturor învățătorilor.

Incepând dela ora 9 toți membrii cercului, împreună cu elevii școlii respective au luat parte la serviciul divin oficiat la biserica locală. La terminarea liturghiei, cucernicul preot I. Birău, printr'o frumoasă și bine documentată vorbire, a arătat sătenilor rostul acestor întruniri dascălești.

Sfârșitul etapei I-ia a ședinței s'a efectuat prin ținerea lecției practice de către d. inv. I. Clej și conferința intimă „Studiul individualității elevilor“ — de d. R. Bobaru. A urmat apoi masa comună la d-ra E. Marcu, din Buceș.

Ședința publică, s'a deschis la ora 3 p. m. în localul școlii, începând cu conferința publică. „Datoriile și drepturile cetățenești“, ținută de inv. Albu Ilie, care a fost la înălțime. Ceace e de remarcat a fost partea artistică a ședinței. Adevărat artistic — instructivă și educativă prin piesa de teatru ce s'a jucat de către d-șoara Elena Marcu, și d-nii Ilie Albu și Ion Clej. Dș. Marcu, din a cărei inițiativă s'a jucat

piesa teatrală, și-a dat seama de importanța teatrului sătesc, știind că țărani sunt sătui de vorbe — și doritori de fapte — care singure mai pot să impresioneze, având adevărata lor putere de biciuire și combatere a moravurilor.

Pe lângă o mulțime de țărani ce țixise sala școlii, au mai luat parte: Preotul I. Birău din Buceș, doamna și dl Morcan, notar, — Buceș, d-na și dl notar N. Biurău — Mihăleni, d-șoarele: Zoe Delbrețeni, Bedea Dor, Steavu etc.

Bobaru

Fragmente din scrisorilor primite de red. gazetei „ZARANDUL“

„Am citit cu interes „Zarandul“ și mă bucur mult, că sunt încă și printre tineri buni patrioți români. Spor bun la muncă, un gând bun dela

H. general Vasilescu“  
București.

„Am fost plăcut surprins de apariția gazetei „Zarandul“. Și mă înduioșează fiecare număr cel primesc... fiindcă... este o solie din Zarandul, al cărui copil mă socotesc și eu (și sunt mândru chiar — a fi zărandean) și de care soarta m'a cam îndepărtat dar la care imi place să mă întorc cu sufletul...

...Cum să nu te impresioneze până la duioșie, un lucru bun plămădit și acționând în interesul binelui obștesc din Zarand?

Iată de ce am zis primului număr din gazeta dv. *Bine ai venit.* Doresc viață lungă și prosperă acestui organ din vechiul Zarand. Primiți felicitările mele sincere“.

Ștefan German prof. — Timișoara.  
(Va urma).

## Poșta redacției și administrației

Am mai primit abonamente, pe care le cvităm, dela: d. Filipescu, consilier controlor, Ministerul Instrucțiunii, București, 80 Lei, d. prim inginer Emanoil Ambruș, Brad, 80 Lei, d. dr. Sabin Rîșcuția, medic, Baia de Criș 80 lei, d. Cornel Roman, inginer, G-barza, 80 lei, d. Traian Mager, prof. Arad, 80 Lei, d-ra Viorica Banu, of. P. T. T. Comloșul Mare jud. Timiș, 40. lei, d. Beligan, șeful gări, Brad, 80 lei, d. Nicolae Băca, notar, Baia de Criș, 80 lei, d. Moise Bidu, șef miner, Șteampuri vechi, 40 lei, d. Costan Nicolae, șef miner, Valea Mori, 80 lei, d. Petru Cozma, șef miner, Musariu I. 40 lei, d. Wilhelm Dominik, șef miner, Brădișor, 80 lei, d. Es Dionisie, prim șef miner, Musariu, 40 lei, d. Victor Floruța, lăcătuș, G-barza, 40 lei, d. Ion Fărcaș, Tebea, 40 lei, d. Nicolae Florea, preot, Baia de Criș, 80 lei, d. Mihai Iltu, maestru miner, Valea Arsului, 40 lei, d. Grigore Ivancov, șef miner, Valea Mori, 80 lei, d. Dumitru Loghin, șef miner, Barza, 40 lei, d. Ludovic Lager, șef de birou, 80 lei, d. Constantin Mureșan, șef miner, Musariu, 80 lei,

d. G. Borza, 40 lei, d. Macavei, dir. de bancă, Baia de Criș, 80 lei, d. Gh. Pârnu, prof. Brad, 80 lei, d. Ion Pelionis, conducător, Valea Arsului, 80 lei, d. Dumitru Popa, judecător, Timișoara, 40 lei, d. Ion Pop, notar Crișcior, 80 lei, d. Suranyi Elemer, Crișcior, 40 lei, (rectificare), d. Henrich Svoboda, șef miner, Barza, 80 lei, d. Nicolae Stanciu, preot, Valea Brad, 40 lei, d. Ioan Szekely, șef miner, Valea Mori, 80 lei, d. Zoltan Szirmay, maestru miner, Valea Arsului, 40 lei, d. Török, notar public Baia de Criș, 80 lei, d. Simion Tândău, comerciant, Brad, 40 lei, d. Moga, prof. Brad, 40 lei, d. Vasile Tănăsescu, inv. Totești, 80 lei, d. Simion Mogoșan funcț. Gurabarza, 80 lei, — d. Floruța Victor, lăcătuș, Gurabarza, 40 lei, d. Domițian Băbuțiu, funcționar „Mica“ Brad, 80 lei.

d. Ion Fodor, inv. Curechiu, 40 lei, d. Simion Mogoșan, funcț. G. Barza, 80 lei, dra Valeria Șortan, inv. Blăjeni-sat, 40 lei, d. Sabin Indrieșiu, comerciant, Tebea, 40 lei, d. Kiș, rest. „București“-Brad, 80 lei, d. Petre Criștiu, suprav. Șteampuri, G. Barza, 50 lei, d. Iosif Cieger, șef miner, Valea Mori, 40-lei, d. Hans Sieber, Gura Barza 80 lei, d. Ladislau Polgar, Vața de jos, 80 lei, d. Alex. Ormindeanu prim șef miner Căinelul de sus, 40 lei, d. Gh. Muk, maestru miner, Brădișor, 40 lei, d. Ludovic Szamel, conduc. de explt. Gurabarza. 80 lei.

D. Ion Nistru, colab. nostru, e rugat să dea pela redacție, Sâmbătă între orele 2—6 p. m.

D. Ștefan Gherman, prof. Timișoara. Observația dtră e justă. Însă o schimbare imediată nu se poate face... E prea costisitor — și noi suntem săraci. Cu timpul, da,